

ВІТРАЖ У ЖИТЛОВІЙ АРХІТЕКТУРІ

*Б. Задорожний, ст. викладач
Львівський національний аграрний університет*

Постановка проблеми. Тема житла близька усім. Адже саме житлова архітектура насамперед покликана створювати гармонійний простір для відпочинку, спілкування і побутової праці. Значну роль у створенні сімейного затишку відіграє декор, зокрема цікаво простежити значення вітражництва у створенні житлового простору.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання житлової архітектури цікавили в різні часи багатьох учених. Зокрема народні традиції у житловому будівництві – сфера зацікавлення В. Самойловича. Сільське житло – об'єкт дослідження Ю. Хохла, В. Калмикової, І. Віншу, М. Кончукова. Нині ж досліджують житлове середовище Л. Гнесь, А. Степанюк, О. Колодрубська та ін.; формотворення простору в архітектурі – Н. Шаповал, М. Шубенков та ін.; мистецтво львівської сецесії – Ю. Бірюльов [1]; вітражі Львова кінця ХІХ – початку ХХ ст. проаналізувала Р. Грималюк. Проте сучасний вітраж як елемент декору в житловій архітектурі на сьогодні не вивчений.

Постановка завдання. Формування житлового простору – це складний процес дизайнерського вирішення архітектурних об'ємів. Значну роль у цьому процесі відіграють декоративні елементи, зокрема твори вітражного мистецтва. Завдання нашого дослідження – аналіз творів вітражного мистецтва як елементів оздоблення простору в житловій архітектурі.

Поставлена мета обумовила виконання таких завдань:

- проаналізувати специфіку формотворення житлового простору за допомогою вітражництва;
- дослідити різноманітні прояви вітражного мистецтва, які застосовують в оздобі архітектурного простору житла;
- порівняти формотворчі властивості та особливості застосування вітражів залежно від їх просторового розташування в архітектурному просторі житла.

Виклад основного матеріалу. Житловий простір – особлива ніша в архітектурному проектуванні. З одного боку, це зазвичай незначна за масштабами архітектура, яка насамперед спрямована на формування приватного простору, з іншого – їй притаманний особливий затишок, вузьке коло, що об'єднує близьких людей [3, с. 16]. Якщо порівнювати житло з

громадською архітектурою, то тут частіше зустрічатимуться камерність та локальність, тоді як громадський простір спрямований на масовість і масштабність. Очевидно, ці особливості підтримуються відповідно і вітражним декором.

Відомо, що вітражне мистецтво зародилося в часи Середньовіччя, і значно розвинулося в церковній архітектурі [5, с. 308]. Проте саме в епоху модерну (на зламі XIX-XXст.) митці почали ширше впроваджувати вітраж у громадський, світський та особливо – в житловий простір [1]. Навіть більше, вітражні композиції в житловому середовищі вийшли за рамки вікна. Декор із кольорового скла почали застосовувати в оздобі та освітленні стель, сходових кліток, стін, дверних проїомів, ламп та меблів. Треба зазначити, що вітражний виріб – досить дороге задоволення. Проте попит на таку оздобу у радянські часи спонукав до появи різних технологій виготовлення штучних вітражів [4, с. 612]. Сьогодні їх часто застосовують у декорванні житлової архітектури.

Нині в мистецтві відроджується вітражництво. Архітектурний простір сучасного житла збагачують не лише вікна та декоративні панно, а й навіть невеличкі скляні скульптури, картини, лампи тощо. Такі елементи оздоблюють простір новими кольорами, площинами та фактурами. В інтер'єрному вітражництві використовують і штучне світло (вітражне панно, ніша, лампа тощо).

Важливим для сприйняття вітражної композиції є момент переходу світла з одного середовища в інше. Причому кількість світла повинна бути не надто інтенсивною [6, с. 45]. Часто вітражі застосовують для декору дверних проїомів (рис. 1). Перехід світла через скляні площини не лише виконує інсоляційну функцію, а й надає вітражам особливої виразності.

Часто вітражі застосовують для того, щоб підкреслити образ інтер'єру. Наприклад, вітражна композиція, виконана нами для декору стелі у вітальні житлового будинку (рис. 2), додала інтер'єру об'ємності та яскравості.

Можливості сучасного застосування вітража в середовищі житла проявляються насамперед у формуванні простору, декорванні архітектурних деталей та навіть об'ємів.

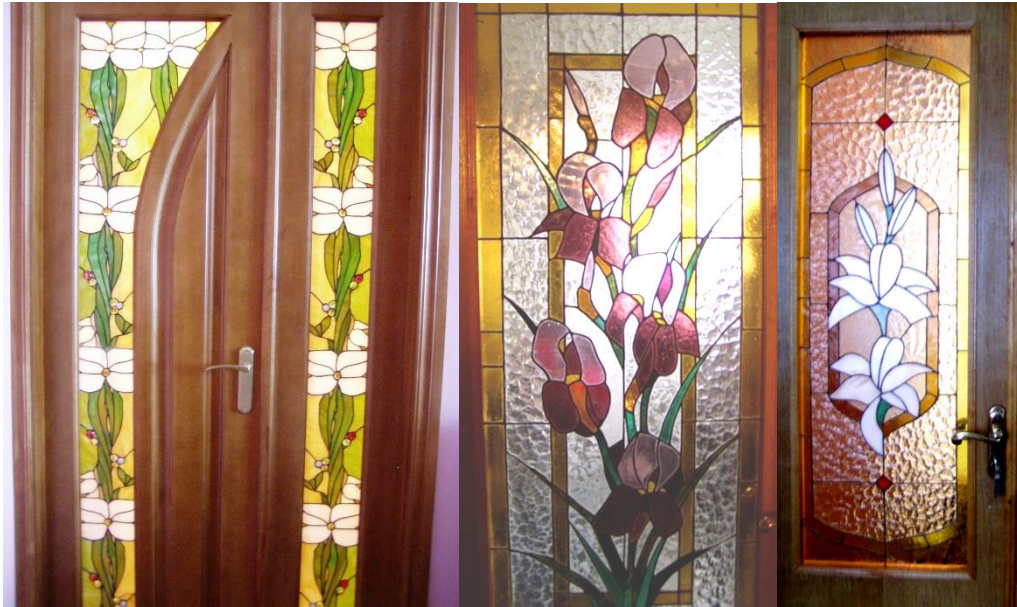

Рис. 1. Застосування рослинних орнаментів для вітражного декору дверей.

Рис. 2. Вітраж, виконаний для декору стелі:
а) фрагмент стелі; б) вітражний елемент.

Висновки

Формотворення простору житла за допомогою вітражного мистецтва відбувається взаємодією з архітектурним середовищем.

Формотворчі властивості вітражного декору найяскравіше проявляються за переходу з одного світлового середовища в інше. Іноді для створення ілюзії простору використовують штучне освітлення (для

підвісних стель, вітражних картин, ламп, ніш тощо).

За допомогою світла вітраж наповнює простір теплою або холодною, монохромною або поліхромною гамою. За допомогою вітражів дизайнер може робити акцент на окремих об'ємах простору, посилювати чи нівелювати візуальне сприйняття певних елементів інтер'єру.

Потенціал вітражного мистецтва та його взаємодії зі житловим простором – актуальна тема, що може бути широко застосована у проектуванні й реконструкції архітектурного середовища житла. Тому ця проблематика потребує подальшого дослідження.

Бібліографічний список

1. Бірюльов Ю. Мистецтво львівської сецесії / Ю. Бірюльов. – Львів : Центр Європи, 2005. – 184 с.
2. Грималюк Р. Вітражі Львова кінця XIX – початку XX століття / Р. Грималюк. – Львів : Інститут народознавства НАН України, 2004. – 235 с.
3. Білян М. Дім: століття змін / М. Білян, Г. Білян. – Львів : Центр міської історії Центрально-Східної Європи, 2012. – 215 с.
4. Задорожний Б. Вітраж як архітектурна деталь / Б. Задорожний // Теоретичні основи і практичні аспекти використання ресурсних технологій для підвищення ефективності агропромислового виробництва і розвитку сільських територій : матеріали Міжнар. наук-практ. форуму, 18–21 вересня 2012 року. – Львів, 2012. – 643 с.
5. Задорожний Б. Сучасний вітраж як особливий елемент декору в церковній архітектурі / Б. Задорожний // Архітектурний вісник КНУБА. – 2013. – № 1. – С. 308-314.
6. О влиянии цветных стекол // (Статья Барре-отца «La Semaine des Constr.» R.3, № 34) // Зодчий. – 1879. – № 4. – С. 58.

Задорожний Б. Вітраж у житловій архітектурі

Проаналізовано вітраж як специфічний елемент декору інтер'єрів житла. Розглянуто різноманітні прояви вітражництва як формотворення у житловій архітектурі. Показано просторові властивості вітражів у житлі.

Ключові слова: вітраж, житлова архітектура, елемент декору, інтер'єр, формотворення простору.

Zadorozhnyi B. Stained glass in residential architecture

The author describes stained glasses as specific decorative elements of the housing interior. The article highlights different types of stained glasses as a tool of creation in residential architecture. It also examines spatial features of stained glass in a dwelling.

Key words: stained glasses, residential architecture, elements of decoration, interior, form creation of space.

Задорожний Б. Вітраж в жилой архитектуре

Проанализирован витраж как специфический элемент декора жилья. Рассматриваются различные проявления витражного искусства как формообразование в жилой архитектуре. Показаны пространственные свойства витражей в жилье.

Ключевые слова: витраж, жилая архитектура, элемент декора, интерьер, формообразование пространства.